

בית אונברברג

משולחן הספרים

(מעץ הדופן

מאת דוד שמעוני

דוד שמעוני ז"ל היה גואם בחסה, אבל גוהג היה תמיד לקרוא דבריו מי תוך הכתב שהבין מראש. עם כל זה לא פגע הדבר בדריכות הקהל להקשבת דבריו. כי ידע שמעוני את מלאכת ה"קריאה וקולו המתכתי הרעים הרטיט ו"בבש את הלב כשם שקסמו דבריו שהיו מיזוג של מחשבה ושירה, מוגשים בל"בוש לשוני מפואר. זמן מועט לפני ה"תלקותו, כינס שמעוני והבין לדפוס שמונים ואחד מנאומיו והרצאותיו. והם מחולקים בספר לשני מדורות: "מאורעות ואנשים". רוב נאומיו אלה נשא שמעוני בכינוסים ובוועידות של אגודת הסופרים, אגודת שוחרי האוניברסיטת וחרות שעמד בראשם, כגון אגודת הסופרים, אגודת שוחרי האוניברסיטה ועוד.

במדור "מאורעות" מביא שמעוני את 48 "נאומי" הפתיחה שלו אשר נשא ב"כמה וכמה מועידות הסופרים שהתחילו אגב בברכות-הערכה לסופרים שהגיעו ל"יובל ובדברי הערכה לסופרים אשר הלכו לעולמם. נאומים אלה הם מעין מאמרים פובליציסטיים מצויינים, שבהם תופס המשורר עמדה לשאלות רבות העומדות ברומן של הספרות והתרבות העברית. מדור זה נפתח בדו שיח שבין המ"שורר ובין י"ח. ברנר בעיני אהבה ואמונה השולטות במפעל הפדות שלנו. דברים כדורבנות משמיע ש. בנאומו "גל"חם" באספת המחאה של הסופרים עם ההגבלות של ממשלת המנדט לזכויותיו לרכישת קרקעות בארץ. בנאום "אם גרצה אינזה חלום" מרצה ש. על חלומן של ביאליק על הספרות העברית המאוחדת, על הכינוס שתפקידו לפרנס את היצירה הזויה, ועל היצירה החיה שעליה לגשור גשרים בין ביאליק שבון צרי"כה למצוא את תיקונה צפור-הנפש של התרבות העברית. הספרות האמנותית, המחשבתית והמדעית. כינוס אוצרות דו"חנו המפוזרים על שבעה ימים ובשבעים לשון; הוצאה מדעית ועממית של ה"קלסיקנים העברים מתקופות שונות. ב"סוסו החומרי והרוחני של ועד הלשון, (סוף בעמוד 6)

(תל-אביב, מסדה, תשי"ז 386 ע"פ.

מ ש ו ל ח ן   ה ס פ ר י ם

(סוף: מעמוד 5)

מתן אפשרות לפייטנים ולאנשי מדע ל-
שכלל או לגמור יצירות רבות ערך. ב-
הרצאתו „הסופר והקורא“, מדבר המ-
שורר על שני השותפים אשר לספרותנו:
הסופר והקורא ואולם זה האחרון לא
מילא עד היום את חובתו במילואה. בנ-
אמו לפני בוגרים בגמנסיה „הרצליה“,
מעורר ש. את השאלה: למי יהיה השל-
טון בעולם? לפוח הגשמי החומר, או
לכוח הרוחני, המוסרי ועונה: בש-
פיל ישראל אינה קיימת האלטרנטיבה
של כוח ומוסר, כי בשבילנו המוסר הוא
הכוח ועינינו לעתיד — עתיד אחרית
הימים, אשר בו „לא ישא גוי אל גוי
חרב“.

וכך בנאום הפתיחה שלו לועידה זאת
שועית של אגודת הסופרים הוא מעורר
אותנו לחיות לפי הצו „ובכל מאורך“,
כלומר, היה נכון לא רק למות בעד
רעיון נעלה, כי אם גם לחיות ויהיו
החיים מרים כאשר יהיו. הסופר העברי
צריך לדאוג לכך שהשפעתו על עיצוב
חיינו החברתיים והמדיניים, תהיה ניכ-
רת יותר משהיא, עד כה. בדבריו על
תפקידי האוניברסיטה העברית, הוא מס-
פם: עליה לחנך דורות של מלומדים עב-
ריים מקוריים, מלומדים שליזתם ויניק-
תם בסביבה עברית שנתחונכו מילדותם
על הלשון והתרבות העברית וספגו ל-
תוכם מאיבם את ערכי הרוח העברית.
וכן על האוניברסיטת העברית להגיד
מלה חדשה לעולם כולו. בנאום „תורה
ועבודה“ אשר נשא בפתיחת השיעורים
האוניברסיטאיים ברחובות, מזכיר ש.
את החלום שטיפחנו במשך דורות: ה-
חלום על דבר חידוש הברית בין התור-
רה והעבודה. בין התורה ובין הטבע,
תחלום שלנו הוא עם עובד בעל תר-
בות גבוהה, פועל יהודי ששום דבר
אנושי אינו זר לו, חקלאי יהודי שפל
מעניו באדמה אשר הוא עובד, אבל
לבו פתוח גם לאופקי עולם. בסימפוז-
יך של לימוד הספרות בבתי הספר ה-
תיכוניים, טנסה ש. את תפקידי הספ-
רות בצורה זו: היא מעוררת בנו רב-
שות אביב, במובן חוויית נאצלות
מוסריות או אסתטיות; היא מראה לנו
את החיים, חיי הפרט וחיי החברה; היא
מפעילה בנו, לא רק את כוח הרגש וה-
דמיון כי אם גם את כוח המחשבה.
בדבריו שהשמיע ב„התיעצות למען חש-
בת“ הוא אומר: יש להצטער על כך
שהשבת, אולי היצירה הנפלאה ביותר
של רוח עמנו, באילו עורנה מכוסה ב-
צעקה בשביל רבים מאתנו. רבים מאתנו
אינם יודעים, שכדי להיות ראויים ל-
קבל את פני המלכה, אסור להסיח את
הדעת ממנה גם בששת ימי המעשה. ה-
שבת היא שיא הפסגה, ואולם אל השיא

צריך להעפיל בכל ימי החול. קדושת
השבת צריכה להיות ניכרת גם בחי
יום יום שלנו. רבו הקיטרוגים על הק-
בוצות בשל חילול השבת. סבורני, כי
דוקא אירגונים אלה החודרים שאיפות
נעלות והיודעים להעלות את חיהם גם
בששת ימי המעשה למדרגה גבוהה של
טהרה ואידיאלים דווקא הם מסוגלים
להרגיש ולהבין את קדושת השבת. צריך
רק לגלות את האור הגעלים

בכינוס הסופרים בחולדה קיבל ש.
על מתיחות יהודית רופסת באימה
ובישוב: אותה התרפסות לפני הנכרי,
אותה ההנאה המגזמת מכל דיבור
טוב של גוי ותפחד מפני „מה יאמרו
הגויים“ — האין כל אלה סימנים
מובהקים של התנוונות הרגש הלאומי
הבריאי? בנאום על „חובת השארית“
בכינוס הסופרים במעלה החמישה-מרי-
אה ש. על חובת כל יהודי עתה להב-
פיל ולשלש את עצמו. כל איש
מאתנו צריך להיות מעכשיו יהודי
פי שנים ושלושה. שומה עלינו לתב-
ביר את הכריתנו היהודית, את הרגש-
תנו היהודית. עלינו לשוב למקורותי-
נו, עלינו לטבול במקור חיינו. עלינו
להסטיק את הבריחה מעצמנו. בנאום
הפתיחה בוועידת הסופרים הי"ג, מנה
ש. את שבעת תפקידי הסופר העברי
בימינו: חובתו לעשות כמיטב יכול-
תו לאיתור האומה ולליכודה; לסייע
בכל יכולתו לחינוך המדיני; להעמיק
את הקשר שבין מדינת ישראל ובין
היהדות בגולה; ללמוד וללמד את
המהות המיוחדת של עמנו, את ערכי
המוסר היהודי ולחנך את הדור להק-
רבה עצמית; להכיר מקרוב את חיי
הארץ ולהיות במלואם את חיי העם
והארץ.

שמעוני השמיע את קולו בוויכוח על
יחסנו לעם הגרמני אשר הכריע ל-
טבח שליש מאומתנו. קוראים להם
עכשו לגרמנים „עם המרצחים“. לא
שם זה אינו אומר כלום! השם המת-
אים לעם הזה עוד לא נוצר! עוד
אינו אומרים: רצה ששת מיליונים,
לאו. אין עוד שמות וכינויים למעשי
הזוועה של העם הגרמני. לא, אל
נקרא להם „מרצחים“. זהו עלבון
למעונים, זהו עלבון גם למרצחים
סתם. נקרא להם פשוט גרמנים —
ולא נשכח! כחבר הקורטוריון של
האוניברסיטה, התנגד ש. להנהגת ל-
מוד השפה הגרמנית באוניברסיטה ה-
עברית.

במודר השני של הספר, מביא ש.
33 נאומי הערכה על הסופרים פרוג,
ש. בן ציון, יצחק קצנלסון, ח.ג. ביא

ליק, ש. טשרניחובסקי, יעקב סהן,
ז. שניאור, י. למדן, י. ג. רימון, א.
ז. רבניצ'יץ, פרום' קלויזנר ועוד.
כל נאום כאן מהווה מסה ספרותית
יפה, שתוכנה קולע וממצה את הנושא
ולבושה הלשוני החל וצורתה המלבבת
פובשים את עצמם.